

ОПШТИНА ВЕЛЕС

ЛОКАЛНА УСТАНОВА НАРОДЕН МУЗЕЈ ВЕЛЕС

Извештај
за работата на
Локалната установа
Народен музеј - Велес
за 2017 година

Велес,
Февруари 2018 година

ПРЕДГОВОР

Извештајот за работата на Локалната установа Народен музеј Велес (во понатамошниот текст: Музеј) во 2017 година, кој што е пред Вас, произлегува од законската обврска за поднесување годишен извештај до Совет на Општина Велес, а ги одразува надлежностите утврдени во членот 36, точка 9 од Законот за локална самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 5/02).

Извештајот ја прикажува работата врз секоја од нејзините надлежности и се состои од две генерални целини:

- општ дел за работата на Музејот каде што се прикажани сите аспекти на работата на Музејот од аспект на административно-технички елементи, соработката на Музејот со сродни и други организации, тековни дејствија и
- стручен дел каде што е претставена работата на стручните одделенија на Музејот којшто впрочем ја претставува и интегралната дејност на Музејот во рамките на институциите на културата.

Во извештајната 2017 година Музејот продолжи доследно да ја остварува својата дејност согласно законските надлежности со целосна примена на одредбите од Законот за култура, Законот за музеите и Законот за заштита на културно наследство во рамките на регистрираната дејност на нашата институција.

Годишниот извештај е составен во седум целини, во кои преку елаборации на поединечните дејности е прикажана работата на Музејот за 2017 година.

Годишниот извештај е композиран по следниов распоред:

1. **Дејност и портфолио Музејот**, организациона поставеност и општ приказ на историјатот на институцијата со посебен осврт на активностите во текот на 2017 година;
2. **Активности на Музејот од инфраструктурна природа**, се однесува на градежни и други зафати кои се превземени во текот на извештајната 2017 година во однос на санација, зачувување и репарација на објектите кои се во надлежност на Музејот;
3. **Администрација и човечки ресурси**, се однесува на кадровската екипираност и структурата на вработените во Музејот;
4. **Соработка на Музејот со сродни институции**, промоција на музејот во рамките на активностите на нашата институција со други организации со слична дејност и организации кои ги користат нашите ресурси;

5. **Детален извештај за работата на Археолошкото одделение,** презентирани се тековните активности поврзани со музејската дејност, реализација на проектите на одделението финансирани од страна на Министерството за култура и Општина Велес, меѓународната презентација на дел од колекциите на институцијата и нивна промоција во стручни публикации;
6. **Детален извештај за работењето на Историското одделение,** презентирани се тековните активности поврзани со музејската дејност за 2017 година;
7. **Детален извештај за работата на Одделението за историја на уметноста,** презентирани се тековните активности поврзани со музејската дејност, реализација на проектите на одделението финансирани од страна на Министерството за култура, активности и проекти во рамките на соработката на нашата институција со ликовни уметници и вонпрограмски активности на Ликовниот салон.

В О В Е Д

Годишниот извештај за 2017 година претставува законска обврска на Музејот кој како локална установа согласно законските регулативи пропишани со членот 36, став 9 од Законот за локална самоуправа (Службен весник на Република Македонија бр. 5/02) годишно ги доставува Извештаите за работењето на институцијата до Советот на Општината.

Во текот на 2017 година Музејот реализираше поголем дел од активностите кои беа предвидени во Годишниот план за работа, а дел од активностите односно нивна финална реализација се префрлени за следната 2018 година како резултат на објективни причини кои се елаборирани во понатамошниот дел од текстот. Во овој дел од текстот ќе ги нагласиме само оние сегменти кои во најголема мера ја отсликуваа работата на Музејот за 2017 година и во најголема мера го креираа ликот и претставувањето на Музејот пред стручната јавност, пошироката популација и законодавните органи под чијашто надлежност се наоѓа институцијата.

Во текот на работењето, Музејот во целост ја исполнуваше својата примарна дејност, на тој начин што истовремено работеше на тековните активности кои произлегуваат од законските нормативи пропишани во Законот за култура, Законот за музеите и Законот за заштита на културното наследство и во реализација на Проекти со кои се зајакнува основната музејска дејност на институцијата.

Во рамките на реализацијата на проектите оваа година Музејот реализираше повеќе проекти кои претставуваа дел од Годишната програма од национален интерес во културата на Министерството за култура, но и проекти финансирани од страна на Општина Велес во рамките на Програма за култура за 2017 година на делот кој се однесува на Поддршка на проекти на Локални установи. Двостраната поддршка во работењето на Музејот особено во сегментот на реализацијата на предвидените проекти овозможува подобра и поефикасна реализација на проектите, а во одредени сегменти и ја надополнува и збогатува програмската активност на Музејот по поединечни одделенија.

Меѓународната активност и соработка на Музејот и оваа година беше на завидно ниво и таа се одвиваше во неколку сегменти и различни начини на примена:

- Презентација на дел од колекцијата на Музејот на меѓународни конференции и конгреси;
- Презентација на музејските збирки во научни списанија и стручни публикации;
- Претставување на сопствени Проекти надвор од земјата;
- Заедничка соработка на Музејот со странски институции и дипломатски претставништа.

Сепак, со цел поуспешно остварување на својата улога, согласно законските надлежности, Музејот има потреба од квалитетно доекипирање речиси во сите сектори од дејствувањето. Оваа ситуација претставува неопходност во квалитетното работење на

Музејот имајќи ја предид старосната граница на поголемиот дел од вработените што би резултирало во краток временски период целосен одлив на вработените заради исполнување на условите за старосна пензија. Со доекипирање на институцијата со квалитетен кадар, Музејот во иднина би можел подобро да пристапи кон јакнење на развојната страна во работењето.

Извештајот веродостојно и аргументирано ја отсликува работата на Музејот во сите сегменти на неговите законски надлежности и на објективен начин ги презентира остварувањата и резултатите.

Со почит,

Велес, февруари 2018 година

1. ДЕЈНОСТ И ПОРТФОЛИО НА МУЗЕЈОТ

ЛУ Народен музеј Велес претставува културно просветна и научна установа чија примарна цел е музејската дејност на територијата на Општина Велес и општините Чашка и Градско. Во рамките на својата основна музејска дејност работењето на Музејот е насочено кон систематско истражување, собирање, откупување, средување, стручна и научна обработка и проучување, конзервирање на движниот археолошки материјал, чување, објавување и презентација на музејскиот материјал и предмети од значење за археологијата, етнологијата, историјата, историјата на уметноста.

Почетоците на Музејот датираат од 1946 година кога во рамките на Велешката гимназија е основана музејска збирка која содржела историски, археолошки и етнолошки предмети од Велес и околината. Во 1955 година е основан Народниот музеј во Велес, а со значително збогатување на музејскиот фонд се појавила и потребата од поголем објект и во 1967 година Музејот започнал да функционира во зградата на околинскиот одбор, изградена во 1926 година, каде што се наоѓа и денес.

Согласно правните акти денес Музејот е локална установа чиј основач е Локалната самоуправа на Општина Велес согласно Одлуката за утврдување на мрежата на установи од областа на културата (Службен весник на РМ 84/03) и е правен следбеник на Народен музеј Велес основан од Собранието на Општина Титов Велес под број 05-13173/2, запишан во регистраскиот суд во Скопје со Решение УС 174/73.

Според својата организациска структура Музејот го сочинуваат 4 сектори (Сектор за финансиски, правни и општи работи; Стручен сектор; Стручно-технички сектор; Сектор Индок центар). Примарната дејност на Музејот се базира на работењето на Стручниот сектор кој се состои од 4 одделенија:

- Одделение за археологија;
- Одделение за историја;
- Одделение за етнологија; и
- Одделение за историја на уметноста

Исто така под јурisdикција на Музејот се и следниве надворешни единици: Спомен куќа на Коста Солев – Рацин, Спомен куќа на Васил Главинов, Спомен костурница на паднатите борци од Велес и Велешко во НОБ и Меморијалниот музејски комплекс во с. Горно Врановци.

Во текот на 2017 година во рамките на работењето на стручниот сектор активно работеа трите одделенија на Музејот: одделението за археологија, одделението за историја и одделението за историја на уметноста, а одделението за етнологија поради недостаток на стручен кадар е неактивно со тоа што повремено се врши увид во етнолошките збирки. Во понатамошниот дел од текстот се презентирани поединечно активностите на стручните одделенија, а кои се однесуваат на афирмацијата, грижата,

негувањето, презентацијата и популаризацијата на културното наследство. Според ова, во текот на ова година најголем дел од активностите беа насочени кон реализација на проекти од страна на стручните лица на Музејот.

Проекти финансирани од Министерството за култура како проекти од национален интерес

Во 2017 година Министерството за култура финансираше седум проекти на Музејот како дел од Годишната програма на проекти од национален интерес чијашто динамика на реализација и резултати се елаборирани во понатамошниот дел од текстот. Имено, согласно националната политика на Министерството за култура на РМ во рамките на проектите од национален интерес беа финансирани следниве проекти:

1. Археолошко истражување на локалитетот Кале/Градиште - с. Згрополци;
2. Конзервација на предмети од античката збирка;
3. Публикација на монографија посветена на камените споменици од збирката на ЛУ Народен музеј - Велес;
4. Репарација на две скулптури на академскиот уметник Станко Павлески
5. Изложба на дела од Констадин Танчев Динка;
6. Изложба на дела од Дејан Ивановски Маргуш;
7. Изложба на Ангел Коруновски и Глигор Васков (превземена обврска од 2016 година)

Проекти финансирани од страна на Општина Велес Програмата за активности на Општина Велес во областа на културата во 2017 година, односно како дел од активността Поддршка на проекти на локални установи.

Во 2017 година Општина Велес продолжи со иницијативата за финансирање на проекти на локални установи што во голема мера ја збогатува програмската активност на Музејот, а од друга страна овозможува и додатни финансиски средства на проекти кои се финансирани и од други извори и на тој начин придонесува во квалитетот и успешноста во реализацијата на проектите. Според ова во 2017 година од страна на Општина Велес беа финансиски поддржани следниве проекти:

1. Археолошко истражување на локалитетот Кале - с. Отовица;
2. Публикација на монографија посветена на камените споменици од збирката на ЛУ Народен музеј - Велес.

Покрај реализацијата на проектите од страна на стручните лица во одделенија кои функционираат во Музејот, се вршеше тековна и континуирана евиденција на музејскиот материјал согласно законските регулативи пропишани во Правилникот за формата, содржината и начинот на водење на музејска евиденција и документација и Правилникот за заштита на движното културно наследство и користење на музејскиот

материјал, музејските предмети и музејската документација во Локалната установа народен музеј - Велес, а во согласност со член 20 од Законот за музеите.

За подобра информираност со работата на Музејот како јавна институција и можноста неговата работа да биде достапна на пошироката популација во изминативе години креирана е и интернет страница www.muzejveles.mk. На оваа страна се објавуваат тековните настани кои се реализираат од страна на Музејот и информации за настани коишто следат. Исто така, во функција на поголема транспарентност на оваа интернет страница се објавуваат и документи поврзани со финансиското работење на Музејот односно документи кои спаѓаат во категоријата на информации од јавен карактер и кои подлежат на Законот за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Од аспект на едукацијата и оваа година се реализирани голем број на посети од страна на стручни лица, пошироката јавност но и посетители од образовните институции од најмала возраст па се до највисоките образовни институции. Посетите се реализираа и како дел од едукативната обука на учениците или пак во рамките на Проектите кои ги реализираат основните и средните училишта во градот и во Републиката. Посетителите ги посетуваат речиси сите објекти кои се под јурисдикција на Музејот, а во дел од нив и реализираат свои проекти.

2. АКТИВНОСТИ НА МУЗЕЈОТ ОД ИНФРАСТРУКТУРНА ПРИРОДА

Во текот на 2017 година во Музејот покрај тековните активности поврзани со инфраструктурата на Музејот, а со цел непречено работење на сите објекти кои се во состав на нашата институција тековно се реализираа и непречено настанатите дефекти и застои. Исто така, во 2017 година беа превземени поголеми зафати со цел да се санираат настанатите технички проблеми на објектите. Во оваа насока врз основа на тендер за јавна набавка (реализиран во 2016 година) и избор на најповолен понудувач на неколку места беа изведени градежни и молеро-фарбарски зафати поточно на четири објекти: Музејска зграда, Спомен костурница и Спомен куќи на Кочо Рацин и Васил Главинов. Овие активности беа реализирани со финансиски средства добиени со блок трансакцијата од страна на Локалната самоуправа.

Интервенциите во музејската зграда беа со најголем обем и најголемите зафати беа на изложбениот простор на археолошкото одделение и ходниците каде што се изврши санација на дел од простор зафатен од влага, изведба на одвод за атмосферска вода која навлегува во изложбениот простор на археолошкото одделение и белење на изложбените простори. Во ходниците се извршија санации на делови оштетени од влага и машинско стругање на терацо површините. Исто така, во овој контекст во подрумските простории беше монтирана сигурносна врата. Имено, согласно законските регулативи оваа просторија е намената за прием на музејскиот материјал односно на метријалот кој е набавен за време на археолошките истражувања. Овој

материјал заради природата на работата се селектира во Музејот и заради тоа е потребно посебно место каде што ќе се изврши оваа селекција пред истиот да биде заведен во музејската евиденција. Според ова во просторијата се депонира овој материјал до негова селекција односно тој е затворен и пристапот до него е ограничен само на стручните лица.

Во Спомен костурницата, како еден од најкомплексните објекти и препознатлив симбол на градот, се изведе само интервенција на електроинсталацијата односно беа заменети старите и дотраени неонки со нови.

Интервенциите во Спомен куќите на Кочо Рацин и Васил Главинов се однесуваа во главно на фарбање на дрвените делови од објектите (врати, прозори и огради), а во Спомен куќата на Кочо Рацин исто така беше заменета оштетена греда од кровната конструкција на објектот.

Исто така во текот на годината континуирано се работеше на санација на помали дефекти и оштетувања кои настанале во објектите кои се под ингеренција на Музејот. Притоа, помалите интервенции се изведуваа со ангажирање на стручни лица или од страна на вработените во Музејот.

3. АДМИНИСТРАЦИЈА И ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ

Управните, стручните и другите административно-технички работи во Музејот, согласно Законот, ги вршат соодветните сектори согласно кадровската пополнетост на истите. **Во оваа прилика од особена важност е да се нагласи кадровскиот дефицит со кој со години наназад се судира Музејот и кој резултира со потешкотии во реализација на одредни активности и тековни проблеми.** Имено, според одобрените акти од страна на Министерството за информатичко општество и администрација: Правилник за внатрешната организација на Локалната установа народен музеј Велес и Правилникот за систематизација на работните места на Локалната установа Народен музеј Велес систематизирани се седумнаесет (17) работни места, од кои во моментот на доставување на овој Извештај се пополнети само (9) работни места. По квалификациона структура од вработените има тројца (3) со високо образование, тројца (3) средно образование и тројца (3) со основно образование. Во однос на националната припадност осум (8) вработени се од македонска национална припадност, еден (1) е од албанска национална припадност.

Кадровскиот дефицит претставува основен проблем со кој се судира Музејот во своето непречено работење. Поаѓајќи од намерата јасно да се предочат проблемите треба да се нагласи дека во Музејот нема вработено етнолог, па во последниве неколку години институцијата е доведена во ситуација ова одделение да го стави во мирување, а на тој начин и збирките од Етнологија се оставени само со повремени надзор со особен акцент на ревизија на предметите кои се од органска материја и за кои се потребни соодветни мерки на заштита и конзервација. Исто така, аларманта е и ситуацијата во Одделението за помошно-технички работи каде што недостасуваат хигиеничари кои би

можеле да ги задоволат потребите за одржување на сите објекти кои се под ингеренција на Музејот и објектите за кои нашата институција се грижи од технички и хигиенски аспект. Исто така треба да се земе во предвид и старосната граница на вработените која во следните неколку години би резултирала со голем одлив на вработени заради исполнување на правото за старосна пензија. Вработувањето на нови и соодветни кадри е од особена важност при ваква ситуација затоа што самата природа на работа за одредени работни позиции бара извесен временски интервал на адаптација и едукација.

Кадровскиот дефицит резултира и со извесна состојба на пролонгирање на одредени активности заради фактот што, поради немање на стручни лица - документатор и конзерватор, стручните лица во текот на годината работат и на реализација на сопствени проекти од сферата на музејската дејност и согласно законските регулативи се обврзани да работат и на музејската евиденција и на тој начин поголемиот дел од обврските се реализираат согласно динамиката на работа во поедини сфери во согласност со приоритетноста на работите.

4. СОРАБОТКА НА МУЗЕЈОТ СО СРОДНИ И ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ

Соработка на Музејот со сродни институции

Во текот на 2017 година продолжено е со соработка на Музејот со сродни институции од државата и со поединци кои работат во полето на музејската дејност. Во оваа насока треба да се истакне соработката на Музејот со Националниот конзерваторски центар кој во текот на годината изврши конзервација на дел од сликарството во манастирската црква Св. Димитрија, потоа соработката со Националната галерија на Македонија и Центрите за култура од други градови.

Исто така во рамките на проектите финансирани од страна на Министерството за култура Музејот оствари соработка и со Центарот за археолошки истражувања каде што Музејот, под стручно раководство на д-р Дамјан Донеv, учествуваше во реализација на Проектот „Микро-топографско регноосцирање на локалитето Видин Град с. Виничани“, а дел од пронајдените предмети го збогатија фондусот на предмети во археолошката збирка од античкиот период.

Исто така и оваа година продолжи континуираната соработка со Центарот за култура „Марко Цепенков“ од Прилеп, Центарот за култура „Трајко Прокопиев“ од Куманово, Агенцијата за култура и уметност од Скопје и Организационите одбори на ликовните колонии кои се организираат низ целата територија на Република Македонија.

Проекти на други установи и поединци кои се реализираат во Ликовниот салон и Спомен куќите

Во рамките на активностите покрај основната концепциска програма на Музејот која во најголема мера се базира на проектите на одделенијата од Стручниот сектор, во текот на 2017 година во Ликовниот салон и Спомен куќите беа реализирани проекти на други установи, организации или поединци кои ги користеа инфраструктурните капацитети на објектите и техничка поддршка на истите од страна на вработените во Музејот. Согласно ова во 2017 година беа одржани промоции на книги на роднокрајни и други писатели, поетски читања во организација на Локалната библиотека, Клубот на писатели „Коста Солев Рацин“ од Велес и училиштата од градот. Исто така беа организирани и концерти на музичките училишта од Македонија, но и на поединци. Во рамките на работата Ликовниот салон и Спомен куќите беа организирани разновидни трибини и активности на владини и невладини организации од нашиот град и од други градови на Република Македонија (Стрип центар, Здружение „Разбој“, Здружение на резервни старешини, Црвениот крст, Интернатот и други). За интензивната соработка на Музејот со горенаведените организации тој има добиено поголем број награди и признанија.

Презентирањето на активностите на Музејот укажува на фактот дека институцијата во текот на извештајната 2017 година успешно ги заврши предвидените активности и задолженија. Во понатамошниот дел од Извештајот се презентирани активностите на стручниот сектор односно стручните одделенија на Музејот каде што се презентирани активностите поврзани со основната дејност на институцијата.

Велес, февруари 2018

ЛУ НАРОДЕН МУЗЕЈ - ВЕЛЕС

д-р Анита Василкова Мидоска
/в.д. директор/

**АРХЕОЛОШКО
ОДДЕЛЕНИЕ**

д-р Анита Василкова Мидоска
Виш кустос - археолог

ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА ЗА 2017 ГОДИНА НА АРХЕОЛОШКО ОДДЕЛЕНИЕ

Во текот на 2017 година активностите на Археолошкото одделение се базираа на проектите кои беа финансирани од страна на Министерството за култура и Општина Велес, а покрај нивната реализација континуирано се работеше и на тековните активности поврзани со музејската дејност. Според ова, дејноста на Археолошкото одделение во текот на 2017 година се одвиваше во неколку сфери:

- I. Тековна ревизија и увид на состојбата на археолошките збирки;
- II. Музејска евиденција на движниот археолошки материјал добиен по пат на археолошките истражувања кои се реализираа во 2017 година;
- III. Реализација на проектот **„Археолошко истражување на локалитетот Кале/Градиште с. Згрополци“** - финансиран од страна на Министерството за култура во рамките на Годишната програма за оставарување на национален интерес - музејска дејност за 2017 година;
- IV. Реализација на проектот **„Конзервација на предмети од античката збирка на ЛУ Народен музеј - Велес“** финансиран од страна на Министерството за култура во рамките на Годишната програма за оставарување на национален интерес - музејска дејност за 2017 година;
- V. Реализација на проектот **„НАЕС FABULA DOCET. Збирката на камени споменици на Народен музеј Велес (публикација)“** финансиран од страна на Министерството за култура во рамките на Годишната програма за остварување на национален интерес - музејска дејност за 2017 година и Општина Велес во рамките на Програмата за активности на Општина Велес во областа на културата во 2017 година, односно како дел од активноста Поддршка на проекти на локални установи.
- VI. Реализација на проектот **„Археолошко истражување на локалитетот Кале с. Отовица“** финансиран од страна на Општина Велес во рамките на Програмата за активности на Општина Велес во областа на културата во 2017 година, односно како дел од активноста Поддршка на проекти на локални установи.
- VII. Учество на две меѓународни конференции
 - Exploring the neighborhood: The Role of Ceramics in Understanding place in the Hellenistic World;
 - Enchantment, Disenchantment, Re-enchantment: Religion, State and Society throughout History.
- VIII. Подготовка и доставување на стручни и научни текстови за публикација.

I. РЕВИЗИЈА И УВИД НА АРХЕОЛОШКИТЕ ЗБИРКИ

Во согласност со одредбите на музејската дејност во текот на 2017 година се работеше на ревизија и увид на музејските збирки со цел да се утврди нивната состојба односно да се направи перспекција на нивната физичка состојба и да се утврди дали се потребни итни и превентивни конзерваторски зафати. Заради оваа ситуација увидот на археолошките предмети најмногу беше насочен кон Нумизматичката збирка, античката збирка особено предметите изработени од метал и збирката на камени споменици која во текот на 2017 година претставуваше предмет на научна студија и презентација.

Од увидот на предметите е заклучено дека тие се во добра состојба со тоа што е потребно во иднина да се направи опсежен Конзерваторски проект за дел од монетите од античкиот период со цел истите да бидат соодветно валоризирани во процесот на (ре)валоризација на Нумизматичката збирка. Исто така е забележано дека на дел од предметите од збирката на камени споменици за кои е планирано да се презентираат пред јавноста потребни се извесни конзерваторски третмани за кои е конкурирано во Министерството за култура во рамките на Годишната програма за проекти од национален интерес во културата за 2018 година.¹

II. МУЗЕЈСКА ЕВИДЕНЦИЈА НА ДВИЖНИОТ АРХЕОЛОШКИ МАТЕРИЈАЛ

Во 2017 година се работеше во неколку сегменти од евиденцијата на музејскиот материјал. Во првата половина од годината се започна со изработка и внесување на податоци во Општиот музејски инвентар на движниот археолошки материјал со тоа што најголем број предмети во оваа евиденција беа внесени од Нумизматичката збирка, Збирката на камени споменици и Средновековната збирка. Оваа дејност се одвива континуирано во зависност од динамиката на обработка на поединечните предмети. Исто така во текот на 2017 година се направи и фотодокументација на предметите за кои досега постоеа црно-бели фотографии. Оваа активност во најголема мера беше насочена кон предметите кај кои е извршена дополнителна ревизија и увид. Тековните активности кои вклучуваа евидентирање, инвентарирање, изработка на

¹ Во моментот на доставувањето на овој извештај од страна на Министерството за култура е објавена Годишната програма во која проектот „Конзервација на камени споменици од збирката на ЛУ Народен музеј Велес“ е прифатен во рамките на оваа програма.

фотодокументација сепак во најголема мера беа насочени кон предметите кои се откриени со истражувањата во 2017 година. Според нашата евиденција, со истражувањата во 2017 година реализирани на два археолошки локалитета, се евидентирани вкупно 281 влезни единици според евиденцијата во Теренските инвентарни книги, а дел од нив кои се целосно сочувани или е можна реконструкција се евидентирани и во останатата музејска евиденција согласно законските регулативи. За дел од овие предмети односно предметите кои се целосно сочувани или со мали оштетувања исто така е направена и техничка документација и истите се вброени во Програмата за конзерваторски истражувања во функција на изработка на Конзерваторски проект.

III. АРХЕОЛОШКО ИСТРАЖУВАЊЕ НА ЛОКАЛИТЕТОТ КАЛЕ/ГРАДИШТЕ – СЕЛО ЗГРОПОЛЦИ

Носител на проектот:

Локална установа Народен музеј - Велес според Годишната програма за финансирање на проекти од национален интерес во културата во областа на недвижното, движното и нематеријално културно наследство за 2017 година при Министерството за култура на РМ.

- Решение за прифаќање на проектот „Археолошко истражување на локалитетот Кале - Градиште, с. Згрополци” (Акт бр. УП1 30-1114/2016 од 20.01.2017); и
- Договор за учество во финансирање проекти од национален интерес во областа на музејската дејност за 2017 година (Акт бр. 30-2742/1 од 27.02.2017).

Финансиски средства:

Финансиските средства во висина од 200 000,00 денари се обезбедени од страна на Министерството за култура на РМ, а во моментот на доставување на овој Извештај се добиени 120 000,00 денари, а со Решение број 30-1583/3 од 05.02.2018 се добиени и преостанатите 80 000,00 денари (како пренесена обврска од 2017 година), коишто ќе се реализираат, строго наменски во рамките на потребите на проектот, во текот на 2018 година.

- Договор за учество во финансирање проекти од национален интерес во областа на музејската дејност за 2017 година (Акт бр. 30-2742/1 од 27.02.2017).

- Решение за преведување на средства во висина од 120 000,00 денари (Акт бр. 30-2742/5 од 11.04.2017).

Временска рамка и динамика на реализација:

Проектот согласно планираната динамика и финансиската конструкција се одвива во три фази:

I. Археолошки истражувања

- подготвителен период 03.07. - 01.08.2017;
- археолошки истражувања на просторот на Акрополата 03.08.-26.08.2017.

II. Процеси на селекција и обработка на движниот археолошки материјал и останатата документација во затекната состојба

- 04.09.2017 год. до моментот на доставување на Извештајот.

III. Подготовка на конзерваторски проект за движниот археолошки материјал и презентација на дел од пронајдоците во рамките на научни публикации (со претходен договор и краен рок на доставување на текст на 30.12.2017 година).

Проектот се одвива во три фази со тоа што во моментот на доставување на овој Извештај е завршена првата фаза од реализацијата на проектот, а во втората фаза, којашто моментално се реализира во просториите на ЛУ Народен музеј - Велес, се одвиваат процесите на селекција, фото и техничка документација и музејска евиденција на движниот археолошки материјал.

По завршувањето на овие активности планирано е да се премине кон конзерваторски истражувања во функција на изработка на конзерваторски проект на движниот археолошки материјал. Дел од истражениот материјал ќе биде публикуван во рамките на Соопштенијата на меѓународната асоцијација за проучување на хеленистичката керамика (IARPotHP) со краен рок на доставување 30.12.2017 година, во текст кој се однесува на релјефната хеленистичка керамика на просторот на Средното Повардарие.

Стручен тим за реализација на проектот:

- д-р Анита Василкова Мидоска, Виш кустос - археолог, ЛУ Народен музеј Велес, стручен раководител;

- Јасмина Спасева, дипл. археолог, надворешен соработник, член;
- Антонио Китанов, дипл. археолог - документатор, ЛУ Народен музеј Велес;
- Лидија Ѓорѓиевска, дипл. археолог, надворешен соработник, член,
- Јулија Саздова, апсолвент на Архитектонски факултет, надворешен соработник, член.

Во реализација на проектот учествуваат и општи работници.

Дозвола за археолошки истражувања и инспекциски надзор:

- Програма на археолошкото истражување на локалитетот Кале/Градиште, с. Згрополци 2017 година (Акт бр. 03-24/5 од 06.07.2017);
- Дозвола за вршење на Археолошки истражувања на локалитетот Кале/Градиште, с. Згрополци (Акт УП Бр. 08-624 од 27.07.2017, Наш број 03-27/7 од 03.08.2017);
- Записник од извршен инспекциски надзор (Акт ИП1 бр. 12-98 од 22.08.2017; Наш број 03-24/25 од 30.08.2017).

НАРАТИВЕН ИЗВЕШТАЈ

Првата фаза од проектот всушност претставува и основното јадро во креирањето и реализацијата на проектот па затоа во понатамошниот дел од текстот што следи ќе се фокусираме на елаборација на археолошките истражувања и презентирање на првичните сознанија и заклучоци.

Местоположба и генерални карактеристики на археолошкиот локалитет

Згрополското Градиште/Кале претставува висока и пространа флувијална тераса поставена помеѓу десниот брег на Вардар и левиот брег на Скачинска Река, при нејзиното устие во Вардар долж старата и новата траса на меѓународниот пат Е-75. Притоа, долгата источна тераса паѓа вертикално во старото речно корито, а останатите падини се поблаги. По својата диспозиција се состои од Градиште со неправилна триаголна форма, со акропола на највисоката позиција и две пониски тераси оформени северно и јужно од неа и некропола, лоцирана западно и југозападно од Градиштето. Во античката топографија на Македонија локалитетот е идентификуван со античката населба Гурбита забележана на Табула Пеутингериана, лоцирана на 8 римски милји северно од Стоби на Вардарскиот пат.

Локалитетот е истражуван во неколку археолошки кампањи во текот на изминативе години (истражувања 2008, 2009, 2011, 2012 и 2014 година) и притоа најголемиот дел од истражувањата се фокусирани на некрополата која се одликува со исклучителни и разновидни гробни форми и богатство од гробни прилози кои ја отсликуваат локалната продукција, но има и примероци импортирани од големите центри на Медитеранот особено центрите на денешна северна Грција како што се Пела и Вергина.

Приказ на применетата методологија, времето во кое работите се изведувани, обемот, правецот, организацијата и условите на археолошкото истражување

Основна цел на истражувањата на локалитетот Кале/Градиште Згрополци оваа година претставува продолжување на археолошкото истражување на локалитетот започнато уште во 2014 година. Имено, според доставената Програма за археолошки истражувања беше планирано истражување на повеќе точки на локалитетот. Сепак, заради состојбата на првиот истражуван сегмент што подразбираше голема концентрација на гробни целини со монументални димензии истражувањата за време на целата кампања се одвиваа на просторот на доцнохеленистичката и раноримска некропола, односно на просторот западно од истражувањата реализирани во 2014 година.

Во текот на истражувањата беа поставени три сонди (Со. 15, 16 и 17) со различни димензии заради насоката на протегање на гробните целини и нивната големина. Освен овие сонди повтроно беше откриен и просторот на Со. 14 истражувања во 2014 година и притоа беа откриени постари хоризонти на погребување кои беа дефинирани и истражени.

Со овие истражувања беа откриени 9 гробни целини и беа доистражени уште две гробни целини. Новоткриени гробови претставуваат гробни целини со монументални димензии (ска. 2.80 - 1.90 м) и припаѓаат на типот на гробови со правоаголна основа градени во техника на сувосид. Гробовите се поставени во низа со исти димензии во однос на должината но различни димензии во однос на ширината. Тие се надоврзуваат еден на друг и на одредени места може да се детектира надоврзување како резултат на одредени отстапки при зидање. Сидовите на гробовите се сочувани само во неколку редови, а самата гробна јама е подлабоко поставена во однос на обидието. Во сите гробни целини е применет ритуалот на кремација, а гробните останки се поставувани на два начина: директно положени на земја (на одредени места се детектирани повеќе погребувања) и остеолошки материјал поставен на земја или во тубуси и покриен со керамички плочи односно гроб на две води. Гробните прилози се поставени директно на земја и тоа на неколку места се откриени поголеми концентрации на гробни прилози кои потоа се покриени со рамни плочи со цел истите да се заштитат. Гробовите се покриени со земја, а врз нив има префрлено поголемо количество на камења што го отежнува процесот на нивно детерминирање и

определување во првите фази на истражувањето. Овие гробни целини ја следат тенденцијата на поставување на гробови во низа кои се користат подолг временски период од различни генерации.

Движен археолошки материјал

Движните наоди откриени на истражуваниот простор во најголема мера претставуваат предмети кои можат да се поделат во две групи;

1. Предмети за секојдневна употреба кои се користат и како гробни прилози; и
2. Предмети со религиско-магиска функција кои претставуваат дел од религиските верувања во сегментот на задгробниот живот.

Од целиот фондус на откриен материјал најмногу има керамика односно керамички садови, со тоа што најголемиот дел од садовите претставуваат различни форми на унгвентариуми. Потоа има голем број на стаклени садови од кои најголемиот дел се деформирани заради тоа што истите биле положувани покрај покојникот за време на кремацијата. Исто така, откриени се и наоди од метал особено нумизматички материјал кој повторно ја отсликува религиозната слика на населението односно неговата верба во задгробниот живот и патувањето на душата.

Најголемиот дел од садовите се пронајдени во гробовите и опфаќаат хронолошки опсег од доцнохеленистичкиот период и првите векови од римското владеење на овие простори. Иако најголемиот дел од формите се користени во една широка временска рамка па поради тоа тие и не се хронолошки сензитивни за попрецизна датација сепак нумизматичкиот материјал ја олеснува нивната датација поставувајќи ги во периодот на 2 и 1 век п.н.е. и почетокот на 1 век н.е. Керамиката е обработена на два начина: на грнчарско коло и калпење, а на неколку примероци се применети и двата вида. На некои садови и фрагменти од садови се забележуваат траги од боење со разводенета боја со црвен и темно-кафен пигмент. Стаклените садови се изработени во техника на дување и калапење, а по својата форма најзастапени се лакримариумите.

Нумизматичкиот материјал е застапен со примероци на монети од автономното и полуавтономно ковање на римската провинција Македонија но заради нивната покриеност со патина засега не може да се определат ковниците од кадешто потекнуваат овие примероци.

Преземени мерки на заштита на наоѓалиштето и наодите

По завршувањето на истражувачките работи истражениот простор беше покриен со земја и целиот простор се зарамни. Оваа активност се реализираше имајќи ја предвид состојбата дека станува збор за повеќеслојна некропола па заради тоа е неопходно да се сочуваат, во рамките на дозволеното, сите хоризонти на погребување

со цел да се детектира и определи вертикалната и хоризонтална стратиграфија на локалитетот. Истовремено, на крајните точки од истражуваниот простор беа поставени маркери (метални колци) со цел во понатамошните истражувања да се овозможи полесно детектирање на просторот којшто треба да се истражува.

Движните наоди се депонирани во депото на Народниот музеј во Велес на понатамошна стручна и научна анализа.

До крајот на 2017 година е завршена фото документацијата на сите движни наоди и предметите се евидентирани во музејската евиденција, а за секој заведен предмет или групација на фрагменти од керамика е направен и фото-картон. Исто така, најзначајните движни наоди се обработени и внесени во проектот за изработка на Конзерваторски проект за движни наоди. На тој начин со резултатите добиени од истражувањата ќе се добие прецизен увид во материјалот и врз основа на тоа ќе се изработи Проектна програма со сите насоки за конзерваторско-реставраторски зафати, нивниот обем, вид и методите коишто се утврдени за понатамошно работење.

Заклучок и предлог мерки за понатамошно истражување

Археолошките истражувања на локалитетот Кале/Градиште, кај село Згрополци оваа година беа фокусирани на еден дел од југозападната некропола. Оваа година беа откриени гробни целини во низа од типот на гробни јами со правоаголна форма сидани во техника на сувосид поврзани во една низа, со монументални димензии. На истражуваниот простор беа откриени две групации на поврзани гробни целини и неколку гробови коишто се изолирано поставени. Монументалноста на гробните целини не овозможува откривање на поголем број од нив затоа што според методологијата на работа и нивната монументалност истражувањето е со побавно темпо. Сепак, на 4 места се утврдени сидови кои ја продолжуваат низата на гробовите и кои допрва треба да се истражуваат. Тие се наоѓаат на релативно мала длабочина и заради тоа лесно можат да бидат цел на илегални дејствија. Самиот факт што истражувањата се одвиваа во едно религиозно подрачје на локалитетот (некрополата) несомнено укажува на тоа дека и покрај техничкиот аспект на проучување на наодите тие сепак треба да се разгледуваат и во рамките на религиозниот аспект на населението со цел да се добие реалниот и повеќестран контекст на археолошките пронајдоци.

Понатамошното истражување на овој локалитет претставува неопходност и неодложност затоа што со овие истражувања веќе имаме констатирано гробни целини кои допрва треба да се истражуваат. Потоа, гробовите се одликуваат со бројни прилози кои го зголемуваат фондусот на културното наследство на Република Македонија, а илегалните дејствија претставуваат континуирана закана за овој локалитет.

Од друга страна, во следната фаза согласно законските регулативи, а во функција на соодветна заштита и презентација на археолошките наоди ќе се започне со истражувања во смисла на изработка на Конзерваторски проект.

За промоција на сознанијата од овој локалитет, дел од предметите се презентирани во научен труд со наслов: **International Creators - Local Manufacturers: Hellenistic mould-made bowls from the Collection of the National museum in Veles, Macedonia**” посветен на хеленистичката керамика, а којшто треба да се објави во текот на 2018 година од страна на Меѓународната асоцијација за проучување на хеленистичката керамика како дел од научните трудови на III Меѓународна конференција посветена на хеленистичката керамика и одржана во јуни 2017 година во Каштела, Р. Хрватска.

Поглед на југозападната некропола

Поглед на дел од некрополата (од исток)

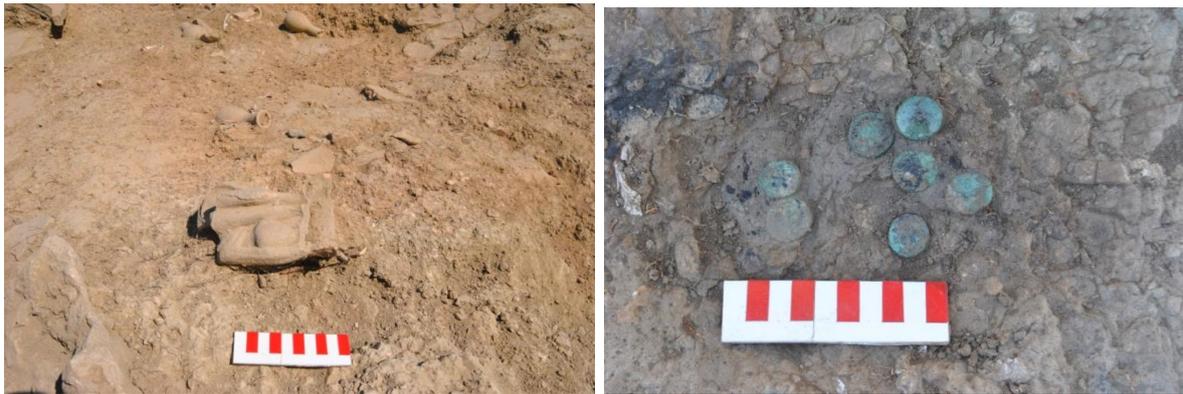
Гроб бр. 115 - ситуација 1 (пред отворање)

Гробови во низа - ситуација 1 (пред отворање)

Гробни прилози (in situ)

Гробни прилози (in situ)

Работни фотографии

IV. КОНЗЕРВАЦИЈА НА ПРЕДМЕТИ ОД АНТИЧКАТА ЗБИРКА

Носител на проектот:

Локална установа Народен музеј - Велес според Годишната програма за финансирање на проекти од национален интерес во културата во областа на недвижното, движното и нематеријално културно наследство за 2017 година при Министерството за култура на РМ.

- Решение за прифаќање на проектот „Конзервација на предмети од античката збирка” (Акт бр. УП1 30-1117/2016 од 20.01.2017); и

- Договор за учество во финансирање проекти од национален интерес во областа на музејската дејност за 2017 година (Акт бр. 30-2742/1 од 27.02.2017).

Финансиски средства:

Финансиските средства во висина од 80 000,00 денари се обезбедени од страна на Министерството за култура на РМ, од кои во моментот на доставување на Извештајот се исплатени 48 000,00 денари, а со преостанатите 32 000,00 денари кои се префрлени во 2018 година како пренесена обврска од 2017 година ќе се премине кон конзервација на дел од предметите согласно финансиската конструкција.

- Договор за учество во финансирање проекти од национален интерес во областа на музејската дејност за 2017 година (Акт бр. 30-2742/1 од 27.02.2017).

- Решение за преведување на средства во висина од 48 000,00 денари (Акт бр. 30-2742/6 од 11.04.2017).

Временска рамка и динамика на реализација:

NOTA BENE: Во оваа прилика би сакале да нагласиме дека динамиката на реализацијата на проектот е усогласена според работните ангажмани и обврски на надворешните лица кои заради кадровскиот дефицит на нашата институција, но и заради обврските на ангажираните лица, активностите во реализацијата на Проектот се одвива во согласност со горенаведените параметри.

Проектот согласно планираната динамика и финансиската конструкција се одвива во три фази.:

I. Подготовка на материјали и програма за добивање на Одобрение за Конзерваторски истражувања од страна на Управата за заштита на културното наследство и изведување на непосредна заштита;

II. Конзерваторски истражувања за изработка на Конзерваторски проект за движно добро и негово одобрение;

III. Конзервација на селектираните предмети од античката збирка на ЛУ Народен музеј - Велес и прием на изведените работи.

Стручен тим за реализација на проектот:

- д-р Анита Василкова Мидоска, Виш кустос - археолог, ЛУ Народен музеј Велес, стручен раководител;

- Бранко Величковски, Виш конзерватор, НУ Музеј на Македонија - Скопје, член;

- д-р Лидија Робева Чуковска, Советник конзерватор, НУ Национален конзерваторски центар - Скопје.

Во реализација на проектот учествуваат и општи работници задолжени и дипломирани археолози.

НАРАТИВЕН ИЗВЕШТАЈ

(Прелиминарни согледувања)

Проектот Конзервација на предмети од античката збирка се однесува на конзервација на движен археолошки материјал од античката збирка на ЛУ Народен музеј - Велес со тоа што најголемиот број од предметите се откриени на локалитетите Кале - Стари Град, Кале - Згрополци и Кале - Отовица. Во ова листа вклучени се и неколку поединечни наоди кои се дел од збирката на Музејот но, коишто потекнуваат од непознат локалитет.

Според горенаведениот текст проектот се одвива во три фази и засега се реализирани следниве активности:

I. Подготовка на материјали и Програма за добивање на Одобрение за Конзерваторски истражувања од страна на Управата за заштита на културното наследство и изведување на непосредна заштита.

Оваа фаза од Проектот се однесува на изработка на Програма за добивање на Одобрение за конзерваторски истражувања. Во моментот на доставување на извештајот до Управата за заштита на културното наследство е доставено Барање за добивање на одобрение за конзерваторски истражувања. Имено целокупниот Проект содржи 445 предмети од кои за 118 предмети/групации од фрагментирана керамика е изработен Конзерваторски проект и којшто е комисииски одобрен, а за останатите 327 предмети е доставено горенаведеното Барање за одобрение за конзерваторски проект. Од движниот археолошки материјал најголем број предмети односно групации од фрагментирана керамика се откриени на археолошкиот локалитетот Кале - Згрополци (вкупно 198 од кои 159 - истражувања 2017 година, 7 - истражувања 2014 година, 32 - истражувања 2012, 2011 и 2009 година), потоа од локалитетот Кале - Отовица (124 предмети/групации од фрагментирана керамика), останатите 5 предмети потекнуваат од непознати локалитети но поради своето значење неминовно треба да се конзервираат. Најголемиот дел од предметите се изработени од глина но во Проектот се вклучени и предмети изработени од метал и стакло.

II. Конзерваторски истражувања за изработка на Конзерваторски проект за движно добро и негово одобрение

Оваа фаза на проектот треба да започне по добивањето на Конзерваторското одобрение со тоа што во рамките на предвидениот Конзерваторски проект веќе се завршени процесите на селекција и евиденција на предложениот движен археолошки материјал и се завршена фотодокументацијата, анализата на состојбата и описот (во затекната состојба) на поединечни предмети за кои постојат релевантни индикатори и параметри за нивниот облик и големина.

Од друга страна имајќи предвид дека најголемиот број од предметите претставуваат гробни прилози (особено предметите од локалитетот Кале-Згрополци) пронајдени во интактни гробни јами поголемиот дел од предметите се целосно сочувани, а некои од нив имаат само минорни оштетувања па затоа во процесот на изработката на конзерваторските истражувања ќе се врши и непосредна заштита на оние предмети чијашто сосостојба го дозволува тоа.

III. Конзервација на селектираните предмети од античката збирка на ЛУ Народен музеј - Велес и прием на изведените работи

Оваа фаза планирано е да се изведува со преостанатите 32 000,00 денари од страна на Министерството за култура за коишто е доставено и Барање за преведување на средствата согласно законските обврски наведени во Договорот и оваа активност ќе се изведува во првата половина на 2018 година со средствата кои се доделени во 2018 година како пренесена обврска од 2017 година.

V. „НАЕС FABULA DOCET. ЗБИРКАТА НА КАМЕНИ СПОМЕНИЦИ НА НАРОДЕН МУЗЕЈ ВЕЛЕС (ПУБЛИКАЦИЈА)“

Носител на проектот:

Локална установа Народен музеј - Велес според Годишната програма за финансирање на проекти од национален интерес во културата во областа на недвижното, движното и нематеријално културно наследство за 2017 година при Министерството за култура на РМ.

- Решение за прифаќање на проектот „Наес Fabula Docet – збирката на камени споменици на Народниот музеј - Велес (публикација)” (Акт бр. УП1 30-1112/2016 од 20.01.2017); и

- Договор за учество во финансирање проекти од национален интерес во областа на музејската дејност за 2017 година (Акт бр. 30-2742/1 од 27.02.2017).

Финансиски средства:

Во реализација на Проектот има неколку извори на финансирање коишто се презентирани во сегментот на елаборацијата на Финансискиот извештај. Од страна на Министерството за култура за овој проект се обезбедени 80 000,00 денари, од коишто досега се преведени 48 000,00 денари, а 60 000,00 денари се обезбедени од страна на Општина Велес.

- Договор за учество во финансирање проекти од национален интерес во областа на музејската дејност за 2017 година (Акт бр. 30-2742/1 од 27.02.2017).

- Решение за преведување на средства во висина од 48 000,00 денари (Акт бр. 30-2742/4 од 11.04.2017).

- Општина Велес, како дел од програмата за активности на Општина Велес во областа на културата во 2017 година, односно како дел од активноста Поддршка на проекти на локални установи со финансиски средства во висина од 60 000,00 денари.

Временска рамка и динамика на реализација:

Проектот согласно планираната динамика и финансиската конструкција проектот се одвива во три фази:

I. Прибирање на материјали, ангажирање на стручни лица и општи работници за физичко ракување со спомениците;

II. Дизајн и компјутерска обработка на материјалите за публикација

III. Печатење и промоција.

Проектот се одвива во три фази со тоа што во моментот на доставување на овој Извештај завршени се дел од активностите кои се предвидени за секоја фаза поединечно, а за кои ќе елаборираме во понатамошниот дел од текстот.

Стручен тим за реализација на проектот:

- д-р Анита Василкова Мидоска, Виш кустос - археолог, ЛУ Народен музеј Велес, стручен раководител;

- Јулија Саздова, апсолвент на Архитектонски факултет, надворешен соработник, член
- Алмин Беговиќ, академски сликар, графички дизајнер.
- Нада Алексоска, лектор.

Во реализација на проектот учествуваат и општи работници задолжени за ракување и соодветно сместување на камените споменици и дипломирани археолози.

НАРАТИВЕН ИЗВЕШТАЈ

Проектот Наес Fabula Docet – збирката на камени споменици на Народниот музеј во Велес се однесува на издавање на публикација во којашто се презентирани сите камени споменици кои се дел од музејската збирка на камени споменици при ЛУ Народен музеј - Велес. Според горенаведениот текст проектот се одвива во три фази и засега се реализирани следниве активности:

I. Прибирање на материјали, ангажирање на стручни лица и општи работници за физичко ракување со спомениците.

Оваа фаза од проектот претставува и основното јадро за реализација на самиот проект затоа што до моментот на неговата реализација поголем дел од спомениците беа недостапни и заради тоа за истите немаше соодветни услови за проучување. Според динамиката на реализација прибирањето на материјалите е започнато уште на почетокот на годината врз основа на податоците кои ги налагаа спомениците особено оние до кои имаше непречен пристап. Од почетокот на месец април заради големината на спомениците и оскудноста на просторот беше одлучено најголемиот дел од спомениците да се складираат во подрумските простории.

Во овој период се ангажирани 6 општи работници задолжени за депонирање на спомениците во подрумските простории. Оваа активност се одвиваше од април до ноември со пауза од неколку месеци (мај-октомври) затоа што на просторот на археолошкото одделение, подрумските простории и просториите за видео надзор се одвиваа градежни активности со поголем обем заради коишто бевме оневозможени да ги поставиме поголемиот број од спомениците. До крајот на месец Декември технички се документирани најзначајните споменици и овие цртежи ќе бидат дел од Каталогската презентација на спомениците.

Во оваа фаза се завршени следниве активности:

- Интегралниот дел од текстот во кој типолошки и компаративно се презентирани камените споменици;
- Каталогизација на камените споменици (со исклучок на 8 споменици за кои е потребна специјална дигалка којашто ќе биде набавена во текот на месец јануари);
- Изработка на фотографии и техничко исцртување на дел од најзначајните споменици;

II. Дизајн и компјутерска обработка на материјалите за публикација

Горенаведените активности реализирани во првата фаза се доставени до стручните лица и во моментот на доставување на Извештајот се работи на следниве активности:

- Лектура и коректура на текстот на македонски јазик;
- Дизајн и компјутерска обработка на Проектот (компјутерска обработка на фотографии и дизајн на корица и страници); и
- Коректура и proof-reading на текстот на англиски јазик.

III. Печатење и промоција

Оваа фаза се однесува на објавување на Тендер за печатење на публикацијата и нејзина промоција. Во текот на месец август-септември од страна на ЛУ Народен музеј - Велес е објавен тендер за печатење за потребите на ЛУ Народен музеј - Велес. Трошоците за објавување на тендер и реализацијата на јавната набавка за печатење на материјали за потребите на Народниот музеј во Велес се покриени од страна на сопствената сметка на Музејот. На овој тендер како дел од техничката спецификација е внесена и техничката спецификација за ова публикација.

За печатење на Публикацијата се обезбедени средства во висина од 60 000,00 денари од страна на Општина Велес, а согласно наведените финансиски параметри поврзани со печатењето на самата публикација но и на останатиот промотивен

материјал (плакати и покани) целокупната цена на чинење на печатениот материјал би изнесувал околу 120 000,00 денари.

Со преостанатите средства од Министерството за култура, кои се пренесена обврска од 2017 година во 2018 година (Акт бр. 08-37/1 од 14.02.2018) заедно со средствата од Општина Велес кои се исклучиво наменети за трошоците за монографијата оваа активност треба да биде завршена до првата половина на 2018 година.

VI. АРХЕОЛОШКО ИСТРАЖУВАЊЕ НА ЛОКАЛИТЕТОТ КАЛЕ С. ОТОВИЦА

Носител на проектот:

Локална установа Народен музеј - Велес како дел од програмата за активности на Општина Велес во областа на културата во 2017 година, односно како дел од активната Поддршка на проекти на локални установи.

Финансиски средства:

Финансиските средства во висина од 200 000,00 денари се обезбедени од страна на Општина Велес како дел од програмата за активности на Општина Велес во областа на културата во 2017 година, односно како дел од активната Поддршка на проекти на локални установи.

Временска рамка и динамика на реализација:

Проектот согласно планираната динамика и финасиската конструкција се одвива во три фази:

I. Археолошки истражувања

- подготвителен период 01.09. - 27.09.2017;
- археолошки истражувања на просторот на населбата 02.10.-27.10.2017.

II. Процеси на селекција и обработка на движниот археолошки материјал и останатата документација во затекната состојба кои се одвиваа до крајот на 2017 година.

III. Подготовка на конзерваторски проект за движниот археолошки материјал и презентација на дел од пронајдоците.

Проектот се одвива во три фази со тоа што во моментот на доставување на овој Извештај е завршена првата фаза и втората фаза од реализацијата на проектот, а во моментот се вршат евидентирања на дел од предметите во музејската евиденција на институцијата и се изведува селекција на предметите кои ќе бидат дел од конзерваторските истражувања.

По завршувањето на овие активности планирано е да се премине кон конзерваторски истражувања во функција на изработка на конзерваторски проект на движниот археолошки материјал. Имено, со проектот Конзервација на предмети од античката збирка планирано е да се извршат овие конзерваторски истражувања, а по добивањето на согласноста за конзервација на предметите планирано е да се премине кон тоа најдобро сочуваниите и најексплицитни примероци од движен археолошки материјал да бидат и конзерваторски третирани. За реализацијата на оваа фаза од Проектот, планирано е да се искористат преостанатите финансиски средства во рамките на доделените средства за овој проект. Динамиката на реализацијата на оваа фаза од проектот ќе се одвива во текот на 2018 година во зависност од работните ангажмани на стручните лица – конзерватори кои се ангажираат од други институции.

Стручен тим за реализација на проектот:

- д-р Анита Василкова Мидоска, Виш кустос - археолог, ЛУ Народен музеј Велес, стручен раководител;

- Јасмина Спасева, дипл. археолог, надворешен соработник, член;

- Антонио Китанов, дипл. археолог - документатор, ЛУ Народен музеј Велес;

- Лидија Ѓорѓиевска, дипл. археолог, надворешен соработник, член,

- Јулија Саздова, апсолвент на Архитектонски факултет, надворешен соработник, член.

Во реализација на проектот учествуваат и општи работници.

Програма и Дозвола за археолошки истражувања и инспекциски надзор:

- Програма на археолошкото истражување на локалитетот Кале, с. Отовица 2017 година (Акт бр. 03-59/2 од 07.09.2017);

- Дозвола за вршење на археолошки истражувања на локалитетот Кале - с. Отовица (Акт УП Бр. 08-767 од 22.09.2017, Наш број 03-59/4 од 02.10.2017);

НАРАТИВЕН ИЗВЕШТАЈ

Првата фаза од проектот всушност претставува и основното јадро во креирањето и реализацијата на проектот па затоа во понатамошниот дел од текстот што следи ќе се фокусираме на елаборација на археолошките истражувања и презентирање на првичните сознанија и заклучоци.

Местоположба и генерални карактеристики на археолошкиот локалитет

Локалитетот Кале/Градиште кај с. Отовица, кој во постара литература се споменува под името Кале – Башино Село, е лоциран на едно возвишение на крајниот источен огранок од ридот Бајраче, до јужниот раб на езерото Младост. Во непосредна близина на локалитетот се наоѓа селото Отовица и пристапот до него сега е овозможен и преку неколку пешачки патеки кои се лоцирани во непосредна близина на подножјето на локалитетот. Позицијата на локалитетот не е доминантна и теренот со исклучок на источната падина благо се спушта кон езерото и соседните долчиња.

Со својата позиција овој локалитет има стратегиска важност затоа што има целосен увид над Велешката котлина, а преку целата акропола и врз Отовичкото поле кое се простира северно од езерото Младост.

Првите стручни сознанија за локалитетот датираат од втората половина на минатиот век кога на една поширока територија на Република Македонија се врши увид и рекогносцирање на археолошките локалитети. Сите сознанија за локалитетот се базираат врз рекогносцирања и на истиот не се вршени археолошки истражувања.

Локалитетот во стручната литература е определен како рефугиум (прибежиште) односно тврдина со стратегиско значење која егзистирала во доцноантичкиот и рановизантиски период. Сепак, на локалитетот случајно е откриено нумизматичко депо на доцнохеленистички монети. Овој наод засега претставува најстар пронајдок на локалитетот и вклучува вкупно 13 монети од последните кралеви на Македонската династија Филип V и Персеј, опфаќајќи ја временската рамка од 220 год. до 168 год. п.н.е.

Приказ на применетата методологија, времето во кое работите се изведувани, обемот, правецот, организацијата и условите на археолошкото истражување

Основната цел на истражувањата на локалитетот Кале/Градиште кај село Отовица претставуваше иницијална активност којашто во иднина би била дел од еден покомплексен проект кој во себе би вклучувал истражување на сите засега регистрирани археолошки локалитети коишто се лоцирани околу езерото Младост. Имајќи ги предвид досегашните сознанија можеше да се констатира дека на овој дел не се изведувани никакви археолошки истражувања па затоа се пристапи кон сондажни археолошки истражувања со поставување на сонди на едно место од Секторот на населбата. Сондажните ископувања се реализираа со крајна цел ова истражување да ни даде прецизни податоци за намената, егзистирањето и карактеристиките на локалитетот.

Првичната идеја во реализацијата на проектот се базираше на поставување на повеќе сонди низ целата површина на локалитетот во рамките на обидето и поставување на неколку сонди. Сепак, со поставувањето на првите две сонди на релативно мала длабочина од околу 30 см се најде на темелни остатоци од објект со големи димензии и неколку фази на репарација и ремоделирање. Заради оваа ситуација целото истражување беше фокусирано на еден дел од централниот простор на населбата. Притоа беа поставени 8 сонди со различни димензии една до друга и на тој начин се истражи простор од околу 112 m². На истражениот простор се евидентирани повеќе сидови кои припаѓаат на објект со големи димензии и според подвижниот материјал може да се заклучи дека се откриени делови од економскиот дел на објектот, односно кујната и просторијата за складирање.

Движен археолошки материјал

Движните наоди откриени на истражуваниот простор во најголема мера претставуваат предмети кои се користеле во секојдневниот живот односно станува збор за таканаречената кујнска керамика. Од корпусот на движен археолошки материјал најмногу има керамика односно керамички садови, со различни димензии и намени, воглавно кујнска керамика. Откриени се и наоди од метал но нивниот број е незанчителен. Хронолошки садовите припаѓаат на периодот од 7-6 век п.н.е., но најголемиот број примероци е од доцноантичкиот период односно според нумизматичките наоди од крајот на 4 и почетокот на 5 век н.е. Тие се работени на грнчарско коло, но преовладува и рачна изработка што сугерира дека на овие простори постоело и локално производство на керамички садови. Во однос на декорацијата одредени примероци и фрагменти се декорирани со геометриски мотиви со техника на врежување.

Преземени мерки на заштита на наоѓалиштето и наодите

По завршувањето на истражувачките работи истражениот простор беше покриен со земја и целиот простор се зарамни. Истовремено, на крајните точки од истражуваниот простор беа поставени маркери со цел во понатамошните истражувања

да се овозможи полесно детектирање на просторот којшто треба да се истражува. На одредни делови од истражениот простор се стигна до карпеста здравица што во голема мера ја олеснува детерминацијата на вертикалната стратиграфија на локалитетот. Сидовите се солидно сочувани и на некои места се забележува употребата на карпата и нејзина модификација и адаптација во рамките на архитектурата на објектот.

Движните наоди се депонирани во депото на Народниот музеј во Велес на понатамошна стручна и научна анализа.

До крајот на 2017 година е завршена фото документацијата на сите движни наоди и предметите се евидентирани во музејската евиденција. Исто така најзначајните движни наоди се обработени и внесени во проектот за изработка на Конзерваторски проект за движни наоди. На тој начин со резултатите добиени од истражувањата ќе се добие прецизен увид во материјалот и врз основа на тоа ќе се изработи Проектна програма со сите насоки за конзерваторско-реставраторски зафати, нивниот обем, вид и методите коишто се утврдени за понатамошно работење.

Заклучок и предлог мерки за понатамошно истражување

Истражувањата на локалитетот се први археолошки ископувања и според добиените резултати во голема мера ги имаме насоките за понатамошно систематско истражување на истиот. Имено, врз основа на добиените резултати кои се базираат на движните и недвижните наоди констатиравме дека локалитетот има широк хронолошки дијапазон на егзистирање од VII-VI век п.н.е. па до доцноантичкиот период (IV-VI век н.е.)

Во текот на овие истражувања беа поставени 8 сонди на највисокото зарамнето плато од локалитетот во рамките на одбранбените ѕидини коишто се и до ден денес видливи на терен. Во рамките на истражуваното подрачје се откриени делови односно делумно и целосно откриени неколку простории кои преставуваат дел од еден објект со монументални димензии којшто претпел неколку фази на ремоделирање. Нивното откривање засега само сугерира дека станува збор за објекти за живеење/престој кои се градени од кршен, делумно делкан, камен и кал, а на одредени места се сретнуваат и траги од малтер. Според движните предмети односно според нумизматичките наоди објектот бил во функција во втората половина на IV век н.е. во времето кога римската империја била обземена со конфликти на целата територија. Сепак она што е значајно тоа е фактот што во подлабоките слоеви на истражуваните простории на објектот е откриена и керамика која припаѓа на периодот на VII-VI век п.н.е. што укажува на тоа дека овој простор бил одамна населен. Имено, би сакала да нагласам дека овој културен хоризонт досега не беше евидентиран на локалитетот, со ова откритие хронолошките граници на неговите почетоци допираат многу подлабоко во минатото.

Поглед на локалитетот од северозапад

Сонда 2, 3 и 4

Работна фотографија

Целосен изглед на истражениот простор (поглед од запад)

Делови од сочувани садови (in situ)

VII. УЧЕСТВО НА МЕЃУНАРОДНИ КОНФЕРЕНЦИИ

1. Exploring the Neighborhood: The Role of Ceramics in Understanding place in the Hellenistic World;

Од страна Меѓународната асоцијација за истражување на керамиката од хеленистичкиот период (International Association for Research on Pottery of the Hellenistic Period) во периодот 01.-04.06.2017 година беше организирана третата

интернационална конференција. Темата на оваа конференција беше Exploring the neighborhood: The Role of Ceramics in Understanding place in the Hellenistic World, а на неа земаа учество најзначајните светски авторитети кои се занимаваат со проблематиката на хеленистичката керамика. На конференција како претставник од Музејот зема учество и д-р Анита Василкова Мидоска вработена во нашата установа како виш кустос-археолог. На конференцијата таа се претстави со свое предавање на тема: International creators - local manufacturers: Hellenistic mould-made bowls from the Collection of the National Museum in Veles (Меѓународни креатори - локални изработувачи: хеленистичките релјефни садови од колекцијата на Народниот музеј во Велес). Ова предавање претставуваше всушност презентација на дел од збирката од хеленистичкиот период односно на предавањето беа претставени предмети кои се дел од античката збирка на Музејот и кои се откриени во последните 10 години од истражувањата на локалитетот Кале - Згрополци и Кале - Стари Град.

Од страна на организациониот одбор на Конференцијата, а по предлог на стручниот совет, на учесникот на Конференција А. Василкова и беа доделени средства со кои беа исплатени трошоците за сметување, исхрана и здравствено осигурување, а исто така презентацијата беше предложена да биде дел од публикацијата посветена на оваа Конференција.

2. Enchantment, Disenchantment, Re-enchantment: Religion, State and Society throughout History

Во рамките на меѓународната активност на Центарот за религиозни студии при Централно европскиот универзитет во периодот 29.06-01.07.2017 година беше организирана меѓународна докторска конференција на тема: **Enchantment, Disenchantment, Re-enchantment: Religion, State and Society throughout History**. На конференција како претставник од Музејот зема учество и д-р Анита Василкова Мидоска вработена како виш кустос археолог. Во текот на престојот се обработуваа теми од историјата на религијата и филозофијата на тема од сите периоди со посебен акцент на пишаните документи и археолошки предмети. Учесничката на оваа конференција одржа предавање на темата: WESTERN SCRIPT – EASTERN SPIRIT. The Roman Imperial Cult on the territory of the Republic of Macedonia кадешто беа

претставени најновите созананија поврзани со проблематиката на култот на императорот во рамките на секцијата посветена на античкиот односно римскиот период.

VIII. ПОДГОТОВКА И ДОСТАВУВАЊЕ НА СТРУЧНИ ТЕКСТОВИ ЗА ПУБЛИКАЦИЈА

Во моментот на доставување на овој Извештај во подготовка се два текста кои по покана на уредниците ќе се публикуваат во стручни списанија од сферата на археологијата и музеологијата. Двата текста се во финална фаза на подготовка, а ќе бидат публикувани во текот на 2018 година.

Првиот текст ќе биде публикуван во публикацијата на Меѓународната асоцијација за проучување на хеленистичката керамика во која ќе бидат презентирани селектирани трудови од последната Конференција за која елабориравме во претходниот дел од текстот. Студијата е со наслов: **International creators - local manufacturers: Hellenistic mould-made bowls from the Collection of the National Museum in Veles** (Меѓународни креатори - локални изработувачи: хеленистичките

релјефни садови од Колецијата на Народниот музеј во Велес). и ги претставува примероците на релјефна керамика од музејската збирка на нашата институција во корелација со влијанијата од големите центри долж Вардарската магистрала и проблемот на локалната продукција во контекст на тогашните трендови во декорацијата и изработката на полуксузните примероци на керамички садови.

Вториот текст со наслов: **Nudity between weakness and seduction: Naked goddesses in funeral context** (Голотијата помеѓу слабоста и заведувањето: Голите божици во погребниот контекст) - моментално е во завршна фаза и ќе биде публикуван во збирката на студии Religion and Identity, под уредништво на Александер Рубел, којашто ќе биде публикувана од страна на Романската Академија - Археолошкиот институт на Романија „Василе Парван“.

**ИСТОРИСКО
ОДДЕЛЕНИЕ**

Марин Клифов
Виш кустос - историчар

Во рамките на Програмата за работа за 2017 година историското одделение конкурираше со три проекти во Министерството за култура, истите не беа одобрени од надлежното министерство.

Во текот на 2017 година историското одделение се фокусира на следните активности.

Во извештајниот период се работеше на изработка на елаборат за ревалоризација на збирка на движно културно наследство (музејски предмети), односно збирка на оружје и воена опрема со која располага ЛУ Народен музеј.

Во текот на 2017 година се продолжи со скенирање и обработка на музејскиот материјал кој со години беше прибиран во Музејот. Материјалот е во црно бела и колор негативи. Предходната година сите беа внесени во влезната книга, а оваа година на позначајните фотографии од разни настани им се даде инвентарен број и внесени се во музејската картотека. Оваа фото-документација има несомнено значење и преку неа се испишува дел од историјата на нашиот град. Материјалите се од областа на општествено-екомскиот и политичкиот живот, спортот, културата и сл.

Во соработка со здружението на Македонско Хрватска тангента од Шибеник во месец јуни 2017 година нашиот град се претстави со изложбата „Велес низ старите фотографии“, поетско претставување и фолклорни традиции во Кључ – Босна и Херцеговина и Шибеник Република Хрватска.

Поради големиот интерес на граѓаните во текот на летниот период беше поставена изложбата „Велес низ старите фотографии“ која секојдневно беше посетена од поголем број на граѓани и гости од надворешноста.

Во текот на Извештајниот период направивме селекција на предметите од метал и војничка опрема кој беа конзервирани во 2015 година. Со селектираните предмети ја збогативме постојаната историска поставка и ја презентиравме пред пошироката јавност.

Исто така континуирано се следат состојбите на објектите кои се во надлежност на Музејот (Спомен костурница, ММК во с. Горно Врановци, ММ Кочо Рацин, ММ Васил Главинов, Куќата на Касапови и Куќата на Ј.Х.Џинот). Во соработка со локалната самоуправа и расположивите финансиски средства се решаваат проблемите околу горенаведените објекти. Во неколку наврати ги посетивме Спомен собата на П.П. Арсов и Спомен собата на поетот и револуционер Коле Неделковски во с. Војница кои не се во надлежност на Музејот, а со цел да се утврди фактичката состојба. Овие спомен соби се во надлежност на Општина Чашка, но бидејќи во општината нема соодветна институција, Музејот во неколку наврати оствари контакти со належните служби во општината, во колку се појават проблеми во овие спомен соби заедно да ги решаваме. Кон крајот на 2017 година по иницијатива на градоначалникот на општина Чашка беше договорено да се направи увид за состојбата на гореспоменатите објекти и да се превземат соодветни мерки во соработка со Министерството за култура.

Во текот на годината прибиравме материјали (фотографии, документи, предмети и др.) од поважни настани во нашиот град. Материјалите беа обработувани и внесени во влезната и инвентарната книга.

Во Објектите на Музејот како составен дел од нашата работа е и водење на посетители од различни возрасти од земјата и странство кои беа запознати со историското минато на нашиот град.

Посебно внимание се посветува на едукацијата на учениците кои доаѓаат од сите делови на нашата држава и децата од претшколска возраст, а посебно соработката со детската градинка од нашиот град.

Исто така соработката со медиумите е континуирана како со медиумските куќи од нашиот град и пошироко. Преку медиумите вршме презентација на нашите објекти со што ја запознаваме пошироката јавност со музејската дејност и историјата на нашиот град.

**ОДДЕЛЕНИЕ ЗА
ИСТОРИЈА НА
УМЕТНОСТА**

Елица Николова
Виш кустос - историчар на уметноста

ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТАТА ВО 2017 ГОДИНА НА ОДДЕЛЕНИЕТО ЗА ИСТОРИЈА НА УМЕТНОСТА (Ликовна и галериска дејност)

Во текот на 2017 година за **Ликовна и галериска дејност**, согласно договорот за учество во финансирањето на Проекти од национален интерес во културата од областа на визуелните уметности, архитектурата и дизајнот за 2017 год. од Министерството за култура беа финансирани изложбите: Изложба на дела од Констадин Танчев Динка во висина од 25.000,00 ден.; Изложба на дела од Дејан Ивановски Маргуш средства во висина од 7.000,00 ден.; Изложба на Ангел Коруновски и Глигор Васков (превземена обврска од 2016 година, во висина од 8.000,00 ден.)

Изложба на слики и скулптури на Глигор Васков и Ангел Коруновски

Проектот е финансиран од страна на Министерството за култура во рамките на Годишната програма за остварување на националниот интерес во културата за 2016 година со доделени 30.000,00 денари, а истиот е реализиран од страна на овластениот раководител, виш кустос Елица Николова.

За изложбата на Ангел Коруновски и Глигор Васков од одобрените 30.000,00 ден., во 2016 се префрлени 20.000,00 (10.000,00 како превземена обврска за 2017). Пренесените средства се искористија за допечатувањето на 70 каталози со висина од 6.176,00 ден. и 1.666,00 ден. за изработка на покани и плакат.

Со решение бр.20-3759/2 од 23.03 2017 на ЛУ Народен музеј Велес беа преведени средства во износ од 8.000,00 ден. втор дел – обврска од 2016 год. Во согласност со Договор бр. 20-4006/1 од 18.03.2016 год. Извештајот се поврзува со предходен извештај арх.бр. 01-35/1 од 16.02.2017 година.

Изложба на слики на ликовниот уметник Дејан Ивановски Маргуш реализирана во периодот 18.-27.10.2017

Проектот е финансиран од страна на Министерството за култура во рамките на Годишната програма за остварување на националниот интерес во културата за 2017 година со доделени 7.000,00 денари, а истиот е реализиран од страна на овластениот раководител, виш кустос Елица Николова.

Дејан Иванов – Маргуш, роден е 1979 година во Скопје. Дипломира на Факултет за ликовни уметности 2005 година во класата на Јован Шумковски и Рубенс Корубин. Покрај сликарство се бави и со изработка на витражи и мозаици. Член на

ДЛУМ од 2005 год. Има реализирано над 10 самостојни изложби и учествувано на повеќе групни изложби и колонии во земјата и странство.

Ликовниот уметник Дејан Иванов Маргуш спонтано ја продолжува неговата сликарска енформелска преокупација. Тој го гради неговиот ликовен свет на спонтан, силно импулсивно но сепак лирски изведен апстрактен пејзаж. Реминисценции на светот на природата, полн со некаква психолошка и емоционална динамика, со што е одбегнат призивот на декоративност. Новите ликовни творби, стилски и по насловите покажуваат настојувања блиски до еден дел на космички футуризам. Уметникот користи една впечатлива, силна гама на бои. Целината како колористичка игра не наведува на некој емоционален однос, што има посебна естетска одбележаност.

Промотор: Елена Иванова, историчар на уметност во Националната галерија на Македонија.

Изложба на слики на ликовниот уметник Костадин Танчев- Динка реализирана во периодот од 27.10.2017 до 07.11.2017 година.

Проектот е финансиран од страна на Министерството за култура во рамките на Годишната програма за остварување на националниот интерес во културата за 2017 година со доделени 30.000,00 денари, а истиот е реализиран од страна на овластениот раководител, виш кустос Елица Николова, со средства во висина од 25.000,00 денари од првиот дел од средствата, кои беа доволни за реализација на проектот, вториот дел од средствата во висина од 5.000,00 ден. не беа побарани од Министерството.

Костадин Танчев – Динка е роден 1940 година во Валандово. Дипломирал на Белградската Академија за применета уметност во 1967 година. Се занимавал со филмска анимација, театарски сет дизајн, графички дизајн, постери, плакати и слики, а негова потесна специјалност се визуелните комуникации. Од 1984 до 2006 година бил професор на Факултетот за ликовни уметности на Универзитет Св. Кирил и Методиј, Скопје, каде го предавал предметот Графички дизајн. Добитник е на голем број

национални и интернационални награди за уметност и дизајн, како и државни награди и признанија

Ова е негова прва самостојна изложба во Велес. Во Ликовниот салон во Велес, Констадин се претстави со 18 слики, масло на платно од последните два циклуси: „Цибрина“ и „Траги и ехо.“

Неговите дела претставени пред велешани се работени во период од 15-тина години од 2000-та година наваму. Изложбата е концепт на две изложби. Во првиот дел – Цибрина е сеќавање на неговото детство во метафорична смисла а вториот е преку симболи и знаци од светски фонд на симболи каде врзува графика, сликарство и дизајн, дела, преку кои професорот комуницира преку визуелната логика на симболот. Во нив и нивната препознатливост читлив е авторскиот секогаш енергичен дух.

Промотор: Марија Ветероска професор на ФОН, на Факултетот за дизајн и мултимедија.

09.02.2017 Самостојна изложба на Валентина К. Стевановска и Миле Брцески (преземање од ЦК Прилеп)

Промотор: проф. д-р Виктор Лилчиќ, професор на Филозофскиот факултет, одсек археологија

Во февруари го претставиме творештвото на двајца реномирани скулптори Валентина Карамфилова Стеваноска и Миле Брцески, насловени „Македонија,“ и „Компаративна игра“.

Валентина К. Стевановска преку 4 реплики на штитовите на македонската фаланга ни ја пренесува идеја за љубовта кон татковината, за нејзината историја и традиција, што остава белег врз поголемиот дел од нејзиното творештво. Следејќи го својот порив, трансформирајќи ја сложената приказна на македонското битисување , визуелно, уметнички ја претставува во едно постмодерно разбирање на уметноста.

Во симболично представените штитови, предадени со поголеми димензии, внимателно изработени со соодветните оригинални гравури, видлива е една константа и континуитет во поглед на тематиката во содржинска и естетска смисла, без оглед на медиумот и материјалот за изработка, како што е во случајов, полиестер.

Делата на Миле Брцески нудат еден реалистично-фигуративен концепт, при што е реализирана идејата која е содржана низ процесот на метаморфоза и трансформација на духовните и традиционални вредности прикажана преку играта на човекот-дете, преку полното и празното, преку блискоста и далечината. Тоа е всушност се што ги карактеризира овие дела, а посебно тука би ја потенцирале играта и при создавањето на делата во пластичниот израз.

22.02.2016 Изложба на дела од Ликовната колонија „Куманово“ (преземање од Музеј, Куманово)

Ликовната колонија Куманово има долгогодишна традиција. Покрај (Прилепската и Струмичката), се вбројува во редот на најстарите ликовни манифестации во Р. Македонија. Формирана е 1974 година во конаците на манастирот Св. Прохор Пчински и до ден денес бележи континуирана активност. Како резултат на нејзината продуктивност денеска НУ Музеј - Куманово располага со Збирка од над 800 ликовни дела, богата и по својот квантитет, но и квалитет. Колекцијата содржи дела создадени од веќе потврдени и афирмирани автори во ликовната јавност, со високи естетски достигнувања.

На колонијата учество зеле ликовни творци од Републиката, но и од скоро сите земји од светот. Минатата година своето учество имаа 11 уметници од Македонија, Србија и Бугарија. Оставија 30 дела работени на платно во различни ликовни техники кои беа представени во Ликовен салон, Велес.

20.04.2017 Изложба на чешки и македонски уметници

Куратор на ликовниот проект е ликовниот уметник Петра Јовановска.

Промотор: г-дин Рамеш, амбасадор на Р. Чешка во Р. Македонија

Со отворање на оваа изложба го потврдуваме пријателството меѓу чешкиот и македонскиот народ, на изложбата учествуваа 6 чешки и 6 македонски уметницина, насловена „Изминување на времето“.

16.05.2017 Изложба на дела од Интернационалната ликовна Кичевска колонија

Промотор: г-дин Горан Донеvски, организатор на колонијата.

Пред велешката јавност беа претставени 38 дела од 65-те изработени, кои се авторство на 23 учесници на колонијата од 13 држави: Македонија, Израел, Северен Кипар, Индија, Ирак, Албанија, Бугарија, Србија, Германија, Казахстан, Хрватска, Косово и Турција.

Делата се изработени во различна техники, акрил на платно, масло на платно, комбинирана техника како и 4 скулптури од метал и 1 скулптура од дрво, во прекрасниот амбиент во Куката на Уметноста во село Кнежино – Кичево.

На изложбата имавме можност да видиме различни светови и индивидуални пристапи при утврдување на ликовните образци. Секој од овие творци, преку изборот

на својот личен ликовен говор се обидува да воспостави една нова врска меѓу духот и сопственото време, да ни ја открие вистината и од онаа страна што ние помалку позната. Колонијата има за цел да го стимулира, поттикнува, развива и унапредува ликовното творештво, да ги збогатува постојните ликовни фондови со нови современи уметнички творби. Преку своите облици на интернационално комуницирање придонесува за зближување на уметниците од целиот свет и врши популаризација на современата ликовна уметност.

Во креативна, творечка и релаксирана атмосфера авторите работеле од 2-ри до 16-ти Јули 2016, во прекрасниот амбиент во Куќата на Уметноста во село Кнежино - Кичево.

07.2017 Велес низ стари фотографии

Во овој период во Ликовниот салон беше поставена изложбата „Велес низ стари фотографии“ со цел на посетителите од земјата и странство да се долови развојот на Велес неколку децении наназад.

17.08.2017 Изложба на фотографии од Љупчо Илиевски

Промотор: Елица Николова, историчар на уметноста во ЛУ Народен музеј, Велес

Ова беше негова втора самостојна изложба во Велес, после исклучително успешната изложба “Кокино- Мистичен шепот низ вечноста” со која во 2015 година се претстави Илиевски, во 2017 се претстави со изложба насловена „Убавината ја живееме“, посветена на убавините на прекрасната Преспа претставена на 30 фотографии, која предизвика голем интерес посебно кај љубителите на фотографијата.

Љупчо Илиевски фотограф и фоторепортер, денес вработен во МРТВ како камерман/снимател, има реализирано повеќе самостојни и групни изложби. Како член на Фотоклуб 25, учествувал на повеќе групни изложби, а преку своите дела успеал да го оживее мртвото тело на убавото низ окото на својот апарат.

Авторот на изложбата „сликајќи“ го преспанскиот регион, открил божествена убавина, допирајќи мигови во кои Бог позира во и преку природата. Во своите дела тој ја уловил вечноста – треба да се живее, дека тоа е самата есенција на животот, неговиот извор и неговата утока. Мајсторијата на Љупчо се состои токму во тоа – од механизмот да направи организам, од апаратот да создаде човек што во еден миг ја препознал вечноста. Неговите мајсторски фотографии, кои покрај ентериери на цркви, најчесто се фокусираат на природни убавини, се вистински мали сликарски платна, со претопи на бои и форми, со композиции што носат порака, со внатрешна драма на моментот.

29.08.2017 Изложба на графики од Петра Јовановска и Валентина Илиевска

Промотор: Директорот на НУ Центар за култура „Трајко Прокопиев“ – Куманово.

Изложбата се реализира во соработка со Музејот на град Велес и НУ Центар за култура „Трајко Прокопиев“ Куманово којшто е организатор и координатор на проектот.

Петра Јовановска е родена во Јесеник Р. Чешка, дипломирала на Факултетот за ликовни уметности во Скопје, отсек Графика. Има реализирано голем број на самостојни изложби и учествувано на повеќе групни изложби и колонии во земјата и странство.

Валентина Илијевска е родена во Скопје, живее во Куманово дипломирала на Факултетот за ликовни уметности во Скопје, отсек Графика и графички дизајн. Магистар на конзервација и реставрација на ѕидно сликарство. Има реализирано голем број на самостојни изложби и учествувано на групни изложби и колонии во земјата и странство.

Со изложбата „Круг и квадрат“ на академските ликовни авторки Петра Јовановска и Валентина Илијевска, преку 30-те дела кои беа презентирани на изложбата, работени во комбинирана техника со нагласена употреба на колажот, графиката и дигиталниот принт, двете авторки се обидоа да ги претстават своите концепти и истражувања во рамките на современиот визуелен израз базиран на дигиталната технологија и геометризирана структура, движејќи се по скалата од симплифицирани решенија до сложено структурирани композиции.

07.09.2017 Изложба на дела од Павле Илиев

Промотори: Живко Пренцов, ликовен уметник и педагог и Спасе Перовски, ликовен уметник и педагог.

Павле Илиев е роден 1940 година во с. Горни Балван. На 12-годишна возраст доаѓа во Велес, каде го завршува основно училиште. Завршува средна уметничка академија во класата на проф. Боро Митриќески. Завршува Педагошка академија, одсек ликовно. Од 1962 година до пензионирањето работи како ликовен педагог. Член е на друштвото на уметници на Велес, со кои учествува во повеќе локални и меѓународни изложби. Има изработено десетина бисти од мермер на значајни личности од градот меѓу кои, како најзначајно дело може да се издвои, бистата на Ј.Х.К. Џинот, која е прогласена за официјален лик на Џинот.

По повод 20 годишнината од смртта беше отворена ретроспективна изложба на дела од ликовниот уметник и педагог Павле Илиевски (1940-1997). На изложбата беа претставени преку 50-сетина дела: слики, цртежи, карикатури, скици за скулптури и скулптури односно беше претставен животниот опус на уметникот.

21.09.2017 Изложба на слики од Новица Трајковски

Промотор: Ангел Коруновски, академски скулптор.

Новица Трајковски е претставник на средната генерација на врвни македонски автори. Своето уметничко образование го започнал во средното уметничко училиште - отсек вајарство, а дипломира на ФЛУ во 1988 година во класата на професорите Димитар Кондовски и Родољуб Атанасов. Има остварено над 50 самостојни изложби и многу групни изложби. Член е на Друштвото на ликовни уметници на Македонија. Живее и работи како слободен уметник.

Ова е трета самостојна изложба на Новица Трајковски во Велес. Изложбата е насловена „Убава е Македонија“ и е дел од неговиот циклус „Божествена љубов“ самиот наслов произлегува од тематиката на сликите. Трајковски се претстави со 20 пејзажи работени во масло на платно и 10 портрети работени со дрвени бои на платно. Целокупното сликарство на уметникот е посветено на Божествена љубов. Авторот својата земја Македонија ја чувствува како исклучителна и најубава и на делата им пристапува со голема љубов од каде ја црпи и целата инспирација сликајќи го тоа што го гледа, има интересен флуид на реализам и модерна нота. Во опусот на авторот пејзажот претставува неисцрпна инспирација и на сликите се претставени пејзажи од цела Македонија, од места кои уметникот лично ги посетил. Портретите се повеќето на колеги од уметноста, а како што вели уметникот и тие се дел од Македонија.

Во музичкиот дел од изложбата настапија Менка Богоевска на виолина и Габриела Бачманова на пијано.

06.10.2017 Изложба на слики на Снежана Мелник од Украина

Промотор: Елица Николова, историчар на уметноста во ЛУ Народен музеј, Велес

Снежана Мелник е родена 1979 во градот Брианка, близу Луганск во Украина. Во 2001 година, дипломира на технолошко економскиот колеџ во Брјанка, на отсекот за моден дизајн. Од 2005 до 2011, студира и дипломира на источно украинскиот национален универзитет на отсекот менаџмент и организација. Во 2013 се преселува во Скопје, Македонија. Во 2015 почнува да посетува курс по цртање и сликање, кај уметничките Жанета Гелевска и Ирина Гапковска. Има реализирано 2 самостојни изложби и има учествувано на повеќе групни изложби.

Дела на уметничката од Украина Снежана Мелник којашто живее и работи во Скопје од 2013-та година беа дел од презентацијата на ликовни автори во Велес. Всушност, нејзиното присуство на колонијата „Папрадишки мајстори 2017“ беше повод да се претстави пред велешката публика со самостојна изложба.

Снежана има изработени 12 портретни решенија, работени во техника акрил на платно и масло на платно, лирски интонирани, реализирани со слободен напати експресивен потез, со претставување на формите и колоритот во една хармонија.

Портретите не се претстави на конкретни личности, туку инспирацијата е од женски емоции кои како жена ги доживува и ги става на платно, сакаќи да ја нагласи комплексноста на женската психа.

13-16.10.2017 Изложба на стрип, во организација на Стрип Центарот од Велес

18.10.2017 Изложба на слики од Дејан Ивановски Маргуш – проектот е претставен во погорниот дел од текстот.

27.10.2017 Константин Танчев Динка, Изложба на слики - проект од национален интерес – проектот е претставен во погорниот дел од текстот.

10.11.2017 Изложба на дела од Папрадишката колонија, во организација на Здружение на граѓани Папрадишки мајстори

23. 11.2017 Ангел Миов, изложба на цртежи со конец (Скопско лето)

Промотор: Никола Глигоров, директор на Агенцијата за култура и уметност од Скопје.

Ангел Миов е роден во 1982 година во Гевгелија. Во 2006 година дипломирал на Факултетот за ликовни уметности – Скопје, а 2011 магистрирал на истиот факултет. Тој припаѓа на младата генерација ликовни уметници кој е активно присутен на ликовната сцена во Македонија и надвор, во 2009 година е еден од основачите на

независната група и простор Арт И.Н.С.Т.И.Т.У.Т во Скопје. Има реализирано 14 самостојни изложби и повеќе од 30 групни изложби, колонии и фестивали во Македонија, САД, Германија, Франција, Холандија, Данска, Литванија, Србија, Босна и Херцеговина, Русија, Кина, Бугарија и др. Како медиум на изразување користи; сликарство, инсталација, фотографија, објект, видео уметност, перформанс, концептуална и ангажирана уметност. Од 2012 година работи како доцент по предметот АКТ на Факултетот за ликовни уметности при Универзитетот Св. „Кирил и Методиј“ во Скопје.

Во Ликовниот салон имавме можност за прв пат пред велешката публика да го претставиме творештвото на овој млад и реномиран уметник.

Изложбата се реализира во рамките на проектот „Кич,да!?!/ Сте или не?“ кој го организира Дирекцијата за култура и уметност од Скопје, а благодарение на добрата соработка помеѓу двете институции во Ликовниот салон веќе повеќе години наназад се превземаат изложби од овој проект, како што е и изложба на Ангел Миов, насловена „Цртеж,да?!/Е или не“

18-23.12.2017 XX години Којнички средби, со изложба на фотографии (Древни мугри)

27.12.2017 Изложба на слики „Урбани документи: пејсаж-град-предел“

Промотор: Елена Георгиева Иванова историчар на уметност во НУ Национална галерија на Македонија.

Во соработка со Националната галерија на Македонија ја реализиравме тематската изложба „Урбани документи: пејсаж-град-предел“, во Ликовен салон, Велес. Селектираниот избор на дела на тема Урбан предел од богатата колекција на Националната галерија на Македонија е сочинет од слики на познати и афирмирани автори, повеќе генерации, Димитар Аврамовски Пандилов, Лазар Личеноски, Борко Лазески, Вангел Коџоман, Томо Владимирски и други меѓу кои и на Михајло Шојлев,

еден од првите академски сликари во Македонија, чие потекло е токму од Велес. Голем дел од делата за прв пат беа презентирани пред јавноста во просторот на Мала станица, Скопје, во септември 2017-та година, а Велес е првиот град во кој се преставуваат делата, после нивната презентација во Националната галерија.

Кураторот на изложбата историчарот на уметност Елена Ѓеорѓиева Иванова, вложи голем труд и енергија за да ни овозможи оваа значајна изложба да ја видат и Велешани. Ликовните дела се интересни за ликовната публика, од аспект на историски и документарен карактер како сведоци на едно минато време, како и од ликовен аспект. Некои дела се со препознатливи мотиви, некој детал од Скопје, Битола, Охрид, Струга, Кратово, но и од Париз, Прага, Елбасан итн.

„Овие ликовни творби не се само обид објективно да се наслика еден град, туку тие истовремено претставуваат и обид да се разбере и да се долови духот на тој град и со ликовен јазик, да се пренесат неговите специфични особености“.

На изложбата беа презентирани 23 ликовни дела, од македонската збирка.

Со изложбите реализирани во текот на 2017 година се постигна запознавање на велешката, а преку медиумите и на пошироката јавност со делата на ликовни уметници од земјата и странство, како и афирмација на уметниците, кои изложуваа во Ликовен салон Велес. Преку организираната посета на учениците од училиштата и Средношколскиот интернат се реализираше едукација на младите и развивање на интерес и позитивен однос кон ликовната уметност и културните вредности.

ИСТОРИЈА НА УМЕТНОСТА (Музејска дејност)

РЕПАРАЦИЈА НА ДВЕ СКУЛПТУРИ НА АКАДЕМСКИОТ СКУЛПТОР СТАНКО ПАВЛЕСКИ

Проектот е прифатен од страна на Министерството за култура како дел од Годишната програма за остварување на проекти од национален интерес во културата за

2017 година со Договор бр. 30-2742/1 од 27.02.2017, со одобрени средства во висина од 60.000,00денари.

Со решение бр. 30-2742/7 од 10.05.2017 на ЛУ Народен музеј Велес, преведени се средства во висина од 36.000 денари кои се искористени согласно Планот за користење на буџетски средства. Во првата фаза се набавија материјали потребни за репарација на скулптурите. Со сопствени средства во висина од 20.000.00 денари, реализирана е првата фаза од репарација на скулптурите. Втората, завршна фаза во репарацијата на скулптурите ќе следи по добивањето на вториот дел од средствата.

За техничките карактеристики при реализацијата на првата фаза на Репарација на две скулптури на академскиот скулптор Станко Павлески, од Страна на „Прометал“ дооел, Велес реализирани се следниве активности:

- Површинско симнување на бојата и лакот на четирите челични елементи од **Скулптура 1**
- Чистење со хемиска постапка на три длабоко вжлебени елементи во формите;
- Корекции на челичната форма со заварување на елемент 4;
- Основна површинска заштита на четирите елементи со нанесување на шприц-кит;
- Отстранување на горен полукружен челичен елемент од **Скулптура 2** со симнување на варови;
- Отстранување на оштетена горна челична плоча од основниот квадарен елемент;
- Физичко чистење на внатрешноста од отворениот метален квадар и заштита со минијум;
- Вградување на метална опшивна конструкција на формата од профил 1,5 x 1,5 см и негова заштита со минијум;
- Набавка на челична плоча 200 x 100 см со дебелина 1.5 мм;
- Набавка на месингена плоча 60 x 200 см со дебелина 1 мм;
- Подготовка на цртеж и ласерско сечење на три идентични знаковни форми на челичната и месингената плоча;
- Заварување на три жлеб знаковни форми на челичната плоча и заштита со миниум; и
- Заварување на третираната челичната плоча на подготвената квадарна конструкција и површинска заштита со шприц-кит.

Скулптурите изложени во фоајето на Општина Велес

Скулптурите по нивното депонирање во ЈКП „Дервен“

Скулптурите во првата фаза на репарација – „Прометал“ ДООЕЛ

Во септември 2017 по повод одбележувањето на годишнината од смртта на поетот и револуционер Коле Неделковски во с. Војница во училиштето „Коле Неделковски“, беше поставена изложбата на фотографии на „Сакралната и руралната архитектура од Велес и велешко“, со акцент на сакралната и руралната архитектура од областите „Клепа“ и „Азот“ како и на иконите и фреско живописот. Богатото културно наследство - цркви, манастири, и народното градителство во руралните целини и покрај видно нарушената состојба сведочат за автентичноста и континуитетот на македонската градителска и зографска традиција.

Изложбата беше реализирана во рамките на манифестацијата **„Нов културен бран“**. Со оваа изложба се промовираше преку фотографии сакралното и руралното наследство во еден алтернативен простор што имаше за цел да се обезбеди деурбанизација, деконцентрација на културата, истата да се дисперзира во локалните средини, со што се подржа заложбата на Министерството за културата за

поинаков, слободен пристап до создавањето и презентирањето на културниот и уметничкиот „продукт“, „култура до сите и за сите“.

